

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
приладобудівний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан

приладобудівного факультету

(назва інституту/факультету)

Г.С. Тимчик

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2015 р.

Хвильова оптика

(назва навчальної дисципліни)

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки бакалавра

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 6.051004 Оптотехніка

(шифр і назва)

спеціальності 7.05100403, 8.05100403 – «Фотоніка та оптоінформатика»

(шифр і назва)

7.05100405, 8.05100405 – «Оптико-електронне приладобудування»

(назва)

(шифр за ОПП ПП.05)

Ухвалено методичною комісією
приладобудівного факультету

(назва інституту/факультету)

Протокол від 11 червня 2015 р. № 6/15

Голова методичної комісії

М.В. Філіппова

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2015 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Професор, д.т.н. Колобродов Валентин Георгійович

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

_____ (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

_____ (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Програму затверджено на засіданні

кафедри оптичних та оптико-електронних приладів

(повна назва кафедри)

Протокол від «13» 05 2015 року № 16

Завідувач кафедри

В.Г. Колобродов

_____ (підпис)

(ініціали, прізвище)

« » _____ 2015 р.

Вступ

Програму навчальної дисципліни «Хвильова оптика»
(назва назва навчальної дисципліни)

складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра
(назва ОКР)

напряму (спеціальності) 7.05100403, 8.05100403 – «Фотоніка та оптоінформатика»
7.05100405, 8.05100405 – «Оптико-електронне приладобудування».
(код і назва напрямку (спеціальності))

Навчальна дисципліна належить до циклу професійної та практичної підготовки.

Предметом навчальної дисципліни «Хвильова оптика» є:

- П
ридбання студентами знань, вміння і навиків, необхідних для глибокого розуміння таких оптичних явищ як інтерференція, дифракція, дисперсія, поляризація світла та інших;
- Н
абуття студентами розуміння та навиків, необхідних для практичного застосування явищ фізичної оптики при проектуванні оптичних та оптико-електронних приладів.

Міждисциплінарні зв'язки:

Базовими дисциплінами курсу «Хвильова оптика» є «Фізика» (2.03 – 10 кр.) і «Математика» (2.02 – 24,5 кр). В свою чергу курс «Хвильова оптика» є фундаментальною основою при вивченні інших дисциплін кафедри.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей, необхідних для глибокого розуміння явищ фізичної оптики і застосування їх на практиці при створенні оптичних та оптико-електронних приладів.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

глибоке розуміння законів фізичної оптики та їх застосування при дослідженні та проектуванні оптичних приладів;

уміння:

розрахунку параметрів оптичного випромінювання при його проходженні через оптичні елементи;

досвід:

застосування законів фізичної оптики при розробці моделей перетворення оптичного випромінювання, яке проходить через оптичні елементи.

2. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 504 години /14 кредитів ECTS.

Навчальна дисципліна містить кредитні модулі:

- 1) Інтерференція та дифракція світла
(назва кредитного модуля)
- 2) Поляризація та кристалооптика
(назва кредитного модуля)

Розподіл навчального часу

Форма навчання	Кредитні модулі	Всього		Розподіл навчального часу за видами занять				Семестрова атестація
		кредитів	годин	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Лабораторні роботи (комп'ютерні практикуми)	СРС	
Денна	<i>Всього</i>	14	420	126	54	36	204	
	1	9	270	90	36	18	126	екзамен
	2	5	150	36	18	18	78	екзамен

3. Зміст навчальної дисципліни

Кредитний модуль 1.

РОЗДІЛ 1

Історія розвитку оптики

Тема 1.1. Зміст курсу.

Тема 1.2. Основні етапи розвитку оптики: геометрична оптика, фізіологічна оптика, фізична оптика.

Тема 1.3. Принцип Ферма. Принцип Гюйгенса.

РОЗДІЛ 2

Відбиття та заломлення світла на основі електромагнітної теорії

Тема 2. 1. Характеристики відбиття та пропускання світла.

Тема 2.2. Закони відбиття та заломлення світла.

Тема 2.3. Характеристики відбитої та заломленої світлових хвиль при куті падіння, який відмінний від нуля (формули Френеля).

РОЗДІЛ 3

Основи електронної теорії дисперсії світла

Тема 3.1. Поняття дисперсії світла. Формули Коші та Гартмана.

Тема 3.2. Електронна теорія дисперсії світла.

РОЗДІЛ 4

Інтерференція світла

Тема 4.1. Поняття інтерференції світла. Когерентність та інтерференція. Вимірювання просторової та часової когерентності.

Тема 4.2. Проблема отримання когерентних пучків в оптиці. Способи отримання когерентних пучків в оптиці розділенням амплітуди.

Тема 4.3. Кільця Ньютона.

Тема 4.4. Двохпроменеві інтерферометри. Лазерний гіроскоп.

Тема 4.5. Багатопроменева інтерференція. Багатопроменеві інтерферометри.

Тема 4.6. Застосування інтерференції.

Тема 4.7. Просвітлення оптики. Теоретичні основи просвітлячих покриттів.

РОЗДІЛ 5

Основи скалярної теорії дифракції світла

Тема 5.1. Загальні положення теорії дифракції. Принцип Гюйгенса-Френеля.

Тема 5.2. Теорія дифракції Кірхгофа.

Тема 5.3. Основні характеристики дифракційної ґратки.

Тема 5.4. Роздільна здатність об'єктива і мікроскопа.

РОЗДІЛ 6

Оптична голографія

Тема 6.1. Фізичні принципи голографії. Голограма Габора.

Тема 6.2. Голограма Лейта-Упатнієкса.

Тема 6.3. Типи голограм.

Тема 6.4. Застосування голографії.

Кредитний модуль 2.

РОЗДІЛ 7

Поляризація світла

Тема 7.1. Лінійно-поляризоване світло. Закон Малюса.

Тема 7.2. Подвійне променезаломлення.

Тема 7.3. Інтерференція поляризованого світла.

РОЗДІЛ 8

Розповсюдження світла в анізотропних середовищах

Тема 8.1. Поширення світла в анізотропних середовищах.

Тема 8.2. Штучна анізотропія.

Тема 8.3. Магнітооптичні явища

РОЗДІЛ 9

Розсіювання світла

Тема 9.1. Природа процесів розсіювання.

Тема 9.2. Електронна теорія розсіювання Релея

Тема 9.3. Розсіювання Мі, Мандельштама-Брілюєна, комбінаційне розсіювання

4. Рекомендована тематика практичних занять

Метою практичних занять є закріплення знань студентів, отриманих на лекціях, та їх використання на практиці при розв'язанні задач. Назви занять за змістом вказані нижче.

ПЗ-1. Основні закони геометричної оптики.

ПЗ-2. Електромагнітна теорія світла.

ПЗ-3. Відбивання та заломлення світла на межі діелектриків. Формули Френеля.

ПЗ-4. Дисперсія світла.

ПЗ-5. Поглинання світла.

ПЗ-6. Інтерференція світла. Складання світлових хвиль.

ПЗ-7. Двопроменева інтерференція. Кільця Ньютона.

ПЗ-8. Багатопроменева інтерференція.

ПЗ-9. Застосування інтерференції. Просвітляючі покриття.

ПЗ-10. Дифракція світла. Метод зон Френеля.

ПЗ-11. Розрахунок дифракційних картин Фраунгофера.

ПЗ-12. Дифракційна ґратка.

ПЗ-13. Дифракційні обмеження в оптичних приладах. Роздільна здатність оптичних приладів.

ПЗ-14. Оптична голографія.

ПЗ-15. Поляризація світла.

ПЗ-16. Подвійне променезаломлення світла.

ПЗ-17. Штучне подвійне променезаломлення світла. Оптична активність. Ефект Фарадея.

5. Рекомендований перелік лабораторних робіт

Метою лабораторних робіт є закріплення студентами знань, отриманих на лекціях і практичних заняттях, та надбання навичок практичного використання складних оптичних приладів.

ЛР-1. Дослідження відбиття світла на межі двох діелектриків.

ЛР-2. Дослідження дисперсії світла у призмі.

ЛР-3. Дослідження явища інтерференції світла.

ЛР-4. Дослідження двопроменевої інтерференції в схемі кілець Ньютонa.

ЛР-5. Дослідження багатопроменевої інтерференції у фільтрах на базі еталона Фабрі-Перо.

ЛР-6. Дослідження явища дифракції світла на непрозорих отворах та екранах.

ЛР-7. Дослідження дифракції світла на прозорій дифракційній ґратці.

ЛР-8. Дослідження поляризації світла.

ЛР-9. Дослідження внутрішньої напруги прозорих об'єктів за допомогою поляриметра.

ЛР-10. Дослідження повороту площини поляризації в оптично активних середовищах.

6. Рекомендовані індивідуальні завдання

Мета цих завдань – набуття студентами умінь і навичок користування науковою та довідковою літературою для розуміння фізичних основ оптики, необхідних при проектуванні та розрахунку оптичних та оптико-електронних приладів різного призначення. Теми індивідуальних завдань відповідають тематиці практичних занять.

Індивідуальні завдання пов'язані з:

- розв'язанням 5 задач та захистом однієї з них на кожному практичному занятті;
- підготовкою, виконанням та захистом лабораторних робіт;

Самостійна робота складається з:

- поточної підготовки до лекцій, лабораторних робіт і практичних занять;
- підготовки до іспиту;
- складання конспектів з тих тем, які заплановані до самостійного вивчення і вказані в тематичному плані.

7. Рекомендована література

Основна література:

1. Троицкий С.С. Электромагнитная теория света в прикладной физической оптике. - КПИ, 1982. - 102 с.
2. Годжаев Н.М. Оптика. - М.: Высшая школа, 1977. - 432 с.

3. Матвеев А.Н. Оптика. - М.: Высшая школа, 1985. - 351 с.
4. Колобродов В.Г., Тимчик Г.С. Дифракционная теория оптических систем: Пособие. – К.: НТУУ «КПІ», 2011. – 140 с.
5. Стафеев С.К., Боярский К.К., Башнина Г.Л. Основы оптики. – СПб.: Питер, 2006. – 336 с.

Додаткова література:

6. Борн М., Вольф Э. Основы оптики. - М.: Наука, 1973. - 720 с.
7. Ландсберг Г.С. Оптика. - М.: Наука, 1961. - 732 с.
8. Калитицкий Н.И. Волновая оптика. - М.: Высшая школа, 1978. - 384 с.
9. Гудмен Дж. Введение в фурье-оптику. – М.: Мир, 1970. – 364 с.
10. Яковлев П.П., Мешков Б.Б. Проектирование интерференционных покрытий. – М.: машиностроение. – 1987. – 185 с.

8. Засоби діагностики успішності навчання

Екзаменаційні білети з теоретичними та практичними завданнями

9. Методичні рекомендації

Викладення дисципліни повинно вестись таким чином, щоб студенти були спроможні:

- орієнтуватися в широкому різноманітті фізичних явищ та законів хвильової оптики;
- складати функціональні схеми пристроїв для вивчення фізичних явищ;
- оцінювати основні параметри і характеристики оптичних пристроїв, тощо.